

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De ironia. Quæstio 113.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

Ad primum ergo dicendum, quod ille qui iactat se ad hoc, quod iurgia concitet, peccat mortaliter. Sed quandoque contingit, quod iactantia est causa iurgiorum, non per se, sed per accidens. Unde ex hoc iactantia, non est peccatum mortale.

Ad secundum dicendum, quod gloss. illa loquitur de iactantia, secundum quod procedit ex superbia prohibita, quæ est peccatum mortale.

Ad tertium dicendum, quod non semper iactantia importat mendacium perniciosum, sed solum quando est contra charitatem Dei, aut proximi, aut secundum se, aut secundum suam causam. Quod autem aliquis se iactet, quasi ex hoc ipso delectatus, est quoddam vanum, ut Philosophus dicit *. Unde reducitur ad mendacium iocosum: nisi fortè hoc diuinæ dilectioni præferret, ut propter hoc Dei præcepta contemneret. Sic enim esset contra charitatem Dei, in quo solo mens nostra debet quiescere, sicut in ultimo fine. Videtur autem ad mendacium officiosum pertinere, cum aliquis ad hoc se iactat, ut gloriam vel lucrum acquirat, dummodo hoc sit sine damno aliorum: quia hoc iam pertineret ad mendacium perniciosum.

QVÆST. CXIII.

De ironia, in duos articulos diuisa.

Deinde considerandum est, de ironia.

¶ Circa quam queruntur duo.

¶ Primo, utrum ironia sit peccatum?

¶ Secundo, de comparatione eius ad iactantiam.

ARTIC. I.

Utrum ironia (per quam aliquis de se fingit minor) sit peccatum?

982

sup. q. 100.

a. 2. o. c.

3. dif. 19.

a. 2. ad 6.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod ironia (per quam aliquis de se fingit minor) non sit peccatum. Nullum enim peccatum procedit ex diuina confortatione, ex qua procedit quod aliquis de se minor dicat: secundum illud Proverb. 30. Visio quam locutus est vir cum quo est Deus, & qui Deo se sum morante confortatus ait, stultissimus sum viro-
rum

rum. & Amos 7. dicitur, Respondit Amos, non sum propheta. Ergo ironia (per quam aliquis minora de se dicit) non est peccatum.

¶ 2 Præterea, Gregor. * dicit in epistola ad Augustinum Anglorum Episcopum, Bonarum mentium est suas ibi culpas agnoscere, ubi culpa non est. Sed omne peccatum repugnat bonitati mentis. Ergo ironia non est peccatum.

¶ 3 Præterea, Fugere superbiam non est peccatum. Sed aliqui minora de seipsis dicunt, fugientes tumidum: ut Philosophus dicit in 4. † Ethic. Ergo ironia non est peccatum.

SED contra est, quod August. * dicit in libro de verbis Apostoli, Cum humiliatis causa mentiris, si non eras peccator ante quam mentireris, mentiendo efficieris.

RESPONDEO dicendum, quod hoc quod aliqui minora de se dicant, potest contingere dupliciter. Vno modo, salva veritate: dum scilicet maiora quæ sunt in seipsis, reticent, quædam verò minora detegunt, & de se proferunt: quæ tamen in se esse recognoscunt. Et sic minora de se dicere, non pertinet ad ironiam, nec est peccatum secundum genus suum, nisi per alicuius circumstantiæ corruptionem. Alio modo, aliquis dicit minora, à veritate declinans: puta, cum asserit de se aliquid vile, quod in se non recognoscit: aut cum negat de se aliquid magnum, quod tamen percipit in seipso esse. Et sic pertinet ad ironiam, & est semper peccatum.

Ad primum ergo dicendum, quod duplex est sapientia, & duplex stultitia. Est enim quædam sapientia secundum Deum, quæ humanam vel mundanam stultitiam habet adiunctam, secundum illud primæ ad Corin. h. 3. Si quis inter vos sapiens videtur esse in hoc seculo, stultus fiat, ut sit sapiens. Alia verò est sapientia mundana, quæ, ut ibidem subditur, stultitia est apud Deum. Ille ergo qui à Deo confortatur, confitetur se esse stultissimum secundum reputationem hu-

* in fine
registri
epist. ad
Aug. E-
pisc. Au-
glo. c. 10.
ante me.
† 4. c. 7o
cir. med.
et à med.
10. 5.
* in se-
29. par-
ante me.
10. 10.

humanam: quia scilicet humana contemnit quæ hominum sapientia quærit. Vnde & ibidem subdit, Et sapientia hominum non est mecum. Et postea subdit, Et noui sanctorum scientiam. Vel potest dici sapientia hominum, quæ humana ratione acquiritur: sapientia verò sanctorum, quæ ex diuina inspiratione habetur. Amos autem negauit se esse prophetam origine, quia scilicet non erat de genere prophetarum. Vnde & ibidem subdit, Nec filius prophetæ.

Ad secundum dicendum, quòd ad bonitatem mentis pertinet, vt homo ad iustitiæ perfectionem tendat. Et ideo in culpam reputat, non solum si deficiat à cõmuni iustitia, quod verè culpa est: sed etiam si deficiat à iustitiæ perfectione, quod quandoque culpa non est. Non autem culpam dicit, quod pro culpa non recognoscit: quod ad ironiæ mendacium pertinet.

Ad tertium dicendum, quòd homo non debet vñ peccatum facere, vt aliud vitet. Et ideo non debet mentiri qualitercumque, vt vitet superbiam. Vnde

**refertur Aug. * dicit super Ioan. Non ita caueatur arrogantia, vt veritas relinquatur. Et Gregor. † dicit quòd incaute sunt humiles, qui se mentiendo illaqueant.*

† lib. 26.

Moral. c. 2. nō procul à f.

583

locis sup. a. 1. inducitur.

lib. 4. c. 7. no. 5.

ARTIC. II.

Verum ironia sit minus peccatum quàm iactantia?
AD secundum sic proceditur. Videtur, quòd ironia non sit minus peccatum quàm iactantia. Vtrumque enim est peccatum, in quantum declinat à veritate: quæ æqualitas est quædam. Sed ab æqualitate non magis declinat qui excedit, quàm qui diminit. Ergo ironia nō est minus peccatū quàm iactantia.

¶ 2 Præterea, secundum Philof. * ironia quandoque iactantia est. iactantia autem non est Ironia. Ergo ironia non est minus peccatum, quàm iactantia.

¶ 3 Præterea, Prouerb. 26. dicitur, Quando submitterit vocem suam, ne credideris ei, quoniam septem nequitiz sunt in corde illius. Sed submittere vocem pertinet ad ironiā. Ergo in ea est multiplex nequitia.

SED

SED contra est, quod Philof. dicit in * 4. Ethico. *2. 7. 10. 5.*
quod irones, & minus dicentes, gratiores secundum
mores videntur.

RESPONDEO dicendum, quod sicut supra
dictum est *, vnum mendacium est grauius altero. *9. 100. 4.*
Quandoque quidem ex materia, de qua est: sicut men- *2. 6. 4.*
dacium quod fit in doctrina religionis, est grauiissi-
mum. Quandoque autem ex motiuo ad peccandum:
sicut mendacium perniciosum est grauius quam offi-
ciosum, vel iocosum. Ironia autem & iactantia circa
idem mentiuntur, vel verbis, vel quibuscumque exte-
rioribus signis, scilicet circa conditionem personæ.
Vnde quantum ad hoc, æqualia sunt. Sed vt plurimum
iactantia ex turpiori motiuo procedit, scilicet ex ap-
petitu lucri, vel honoris. Ironia verò ex hoc, quod
fugit (licet inordinate) per elationem, alijs grauis esse.
Et secundum hoc Philofophus * dicit, quod iactantia *li. 4. Eth.*
est grauius peccatum, quam ironia. Contingit tamen *2. 7. 8. 5.*
quandoque, quod aliquis minora de se fingit ex ali-
quo alio motiuo, puta, ad dolose decipiendum: &
tunc ironia est grauior.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa pro-
cedit de ironia, & iactantia, secundum quod menda-
cij grauitas consideratur ex seipso, vel ex materia
eius. Sic enim dictum est, quod æqualitatem ha-
bent.

Ad secundum dicendum, quod duplex est excel-
lentia. Vna quidem in temporalibus rebus, alia ve-
rò in spiritualibus. Contingit autem quandoque quod
aliquis per verba exteriora, vel signa præterdit qui-
dem defectum in exterioribus rebus: puta per ali-
quam vestem abiectam, aut per aliquid huiusmodi. Et
per hoc ipsum intendit ostendere aliquam excellen-
tiam spirituales: sicut Dominus de quibusdam dicit
Matth. 6. quod exterminant facies suas, vt appareant
hominibus ieiunantes. Vnde isti simul incurrunt vi-
tium ironiæ, & iactantiæ, tamen secundum diuer-
sa: & propter hoc grauius peccant. Vnde & Phi-
loso-
Sec. Sec. Vol. ij. R r

6. 7. ad fi
10. 4.

lofophus dicit in 4. * Ethicorum, quod & ſuperabun-
tia, & valde, defectus iactantium eſt. Propter quod
& de Auguſtino legitur, quod neque veſtes nimis
pretioſas, neque nimis abiectas habere volebat:
quia in vitroque homines ſuam gloriam quaerunt.

Ad tertium dicendum, quod ſicut dicitur Ecclē. 19.
Eſt qui nequiter ſe humiliat, & interiora eius plena
ſunt dolo. Et ſecundum hoc Salomondoquitur de eo
qui ex doſa humilitate nequiter vocem ſuam ſub-
mittit.

QVÆST. CXIV.

De Amicitia, qua affabilitas dicitur, in duos arti-
culos diuiſa.

DEinde conſiderandum eſt de amicitia, qua affa-
bilitas dicitur; & de vitijs oppoſitis, quae ſunt
adulatio, & litigium.

¶ Circa amicitiam autem, ſeu affabilitatem quaeruntur duo.

¶ Primo, vtrum ſit ſpecialis virtus?

584

¶ Secundo, vtrum ſit pars iuſtitiae?

ARTIC. I.

Vtrum amicitia ſit ſpecialis virtus?

Sup. q. 22

a. 3. ad 7

Et 3. diſ.

27. q. 2.

a. 2. ad 1.

Et di. 34.

q. 1. ar. 2.

ad 8.

Et virt.

q. 3. ar. 5.

ad 5.

q. 2. a. 2.

* li. 8. c. 3

† c. 4. p. 1.

* c. 6. pa.

rtū ante

med. t. 5.

† c. 6. t. 5.

AD primum ſic proceditur. Videtur, quod amicitia non ſit ſpecialis virtus. Dicit enim Philoſophus in 8. * Ethicorum, quod amicitia perfecta eſt, quae eſt propter virtutem. Quaelibet autem virtus eſt amicitiae cauſa: quia bonum omnibus eſt amabile, vt Dionyſius dicit 4. † cap. de diuin. nomin. Ergo amicitia non eſt ſpecialis virtus, ſed conſequens omnem virtutem.

¶ 2. Præterea, Philoſophus dicit in 4. * Ethicor. de tali amico, quod non in amando, vel inimicando recipit ſingula, vt oportet. Sed quod aliquis ſigna amicitiae oſtendat ad eos quos non amat, videtur pertinere ad ſimulationem, quae repugnat virtuti. Ergo huiuſmodi amicitia non eſt virtus.

¶ 3. Præterea, Virtus in medietate conſtituitur, prout ſapiens determinabit; ſicut dicitur 2. † Ethicor.

Sed